

Måltidsservice

Riktlinje med rutiner för servering av specialkost och anpassad måltid i förskola, grundskola och gymnasium

Allmänt

Syftet med denna riktlinje är att tydliggöra de regler och rutiner som gäller i Nyköpings kommun avseende att säkerställa att de barn och elever som är i behov av specialkost eller anpassad måltid får mat anpassad för sina speciella behov.

Den mat som serveras ska uppfylla krav enligt skollagen avseende näringsriktiga måltider.

Nyköpings kommun utgår från Kost och Närings nationella rekommendationer för specialkost och anpassade måltider i förskola och skola (<https://www.kostochnaring.se/vart-arbete/forskola-skola/specialkost-anp-maltider/>).

Specialkost innebär kost som anpassas av medicinska skäl. Anpassad måltid innebär de avvikelser från normalkosten som anses nödvändiga för att barnet/eleven ska klara sin studiegång i skolan eller vistelse i förskolan, exempelvis neuropsykiatriska funktionsvariationer eller religion.

Varje dag serveras det två måltidsalternativ, varav minst ett vegetariskt alternativ. Det vegetariska alternativet är lakto-ovo-vegetarisk kost, vilket innebär att kosten innehåller mjölk och ägg.

Nyköpings kommun erbjuder det vegetariska alternativet för dem som önskar att äta fläskfri eller blodfri kost.

Pedagoger har rätt till specialkost om hen har ett läkarintyg/journalkopia.

Specialkost

För att få rätt kost krävs att:

- diagnos på födoämnesöverkänslighet är ställd och utredd av sjukvården.

Anpassad måltid

För att få rätt kost krävs att:

- en bedömning är gjord av läkare, dietist, skolsköterska eller BVC som gäller anpassade måltider och/eller tillfälliga kostförändringar. Detta kan exempelvis gälla vid påverkad tillväxt eller barn med neuropsykiatrisk funktionsvariation.

Beställning av specialkost

- Blanketten "Ansökan om specialkost" hittas på: <https://nykoping.se/barn-och-utbildning/skolmat> eller genom att kontakta rektor på förskola eller skolsköterska på skolan. Fyll i blanketten och lämna in den undertecknad till rektor om barnet går i förskolan eller till skolsköterska om barnet går i skolan. Bifoga de intyg som krävs.

Speciellt för laktosintolerans

Läkarintyg/journalkopia krävs varken för elever i grundskola och gymnasium eller för pedagoger inom skola/förskola.

Läkarintyg på utredd och fastställd laktosintolerans krävs för barn i förskolan – i övrigt serveras ej laktosfri kost till barn i förskoleåldern. Se vidare bilaga 2 om laktosintolerans.

Måltidsservice

Hur länge är ansökan och intyg giltigt?

Ansökan ska förnyas varje år inför höstterminsstart. Ny ansökan skickas också in om barnet/eleven byter förskola/skola. Läkarintyg för födoämnesöverkänslighet förnyas endast om allergier tillkommer. Vid intyg som gäller vid särskilda behov (anpassad måltid av andra skäl än allergi) ska det framgå i bedömning när uppföljning ska göras.

Vad händer om barnet/eleven kan äta normalkost igen?

Om barnet/eleven kan äta normalkost igen ska det göras en avanmälan av specialkost. Det görs med samma blankett som när specialkost anmäldes, "Ansökan om specialkost". Hämta blanketten på: <https://nykoping.se/barn-och-utbildning/skolmat> alternativt kontakta rektor på förskola eller personal på skolan för att få blanketten.

Beställning av vegetarisk- eller vegankost

Önskas fläskfri, blodfri, vegetarisk eller vegankost fylls blankett "Beställning av vegetarisk kost" i, som sedan lämnas till rektor/pedagog på skola eller förskola. Detta informerar respektive förskola/skola om inför läsårsstart. Denna blankett finns att hämta på kommunens hemsida: <https://nykoping.se/barn-och-utbildning/skolmat>

Bilagor

Bilaga 1 – Rutiner med ansvarsbeskrivning

Bilaga 2 – Information om mjölkproteinallergi och laktosintolerans

Bilaga 3 – Vegankost

Måltidsservice

Bilaga 1

Rutiner med ansvarsbeskrivning

Ansvar

Vårdnadshavare ska:

- uppge utförlig information på specialkostblanketten samt bifoga
 - journalkopia/intyg från läkare, skolsköterska, BVC eller dietist
- lämna blanketten till rektor om barnet går i förskolan, och till skolsköterska om barnet går i skolan.
- om barnet har specialkost i dag men saknar intyg, lämna in läkarintyg/journalkopia senast 1 månad från att man fått denna information/rutin.
- om utredning pågår lämna skriftlig information från behandlande läkare att utredning pågår och vad som gäller under tiden.
- ansvara för att berörd personal får information om barnets behov.
- lämna in en ny specialkostblankett varje år inför höstterminsstart och om barnet/eleven byter förskola/skola under pågående termin.
- omedelbart meddela förändringar, exempelvis om allergin vuxit bort.
- om ytterligare allergi tillkommit, lämna in ny specialkostblankett tillsammans med ett nytt läkarintyg/journalkopia.
- anmäla frånvaro till förskolekök eller till skolköket senast kl. 08.00 samt meddela när barnet är tillbaka igen.

Eleven bör:

- ha åldersadekvat kunskap om sin allergi och känna till vad hen kan äta och vad som bör undvikas.

Skolsköterska ska:

- bedöma om det finns lämplig medicinsk dokumentation gällande elevens behov av anpassad måltid.
- ansvara för att de medicinska intygen av specialkost lämnas till Måltidsservice.
- ansvara för att pedagogisk personal inom skolan har kunskap om barnets/elevens allergikost.

Rektor och/eller ansvarig administratör ska:

- ansvara för att rutin samt specialkostblanketter informeras till vårdnadshavare årligen inför inskrivning/skolstart.
- ansvara för att pedagogisk personal inom förskolan har kunskap om barnets/elevens allergikost.

Pedagogisk personal inom förskolan och grundskolan F-6 ska:

- ansvara för att barnet/eleven hämtar rätt kost.

Eleven klass 7 till gymnasiet:

- ansvarar själv för att hämta rätt kost.

Måltidsservice ska:

- efterfölja interna rutiner för säker hantering av specialkost samt säkerställa att måltidspersonal har kunskap om barnets/elevens allergikost.
- efterfölja interna rutiner för allergenlistor samt säkerställa att måltidspersonal har kunskap om vilka allergener kosten innehåller.
- ansvara för att rutiner efterföljs.
- ta fram handlingsplan för eventuella tillbud eller olyckor.
- anpassa specialkosten så att den avviker så lite som möjligt från normalkosten.
- regelbundet fortbilda måltidspersonal i specialkosthantering.
- kontakta vårdnadshavare till de barn/elever som inte hämtat ut sin specialkost på 2 veckor.

Måltidsservice

Bilaga 2

Information om mjölkproteinallergi och laktosintolerans

Allergi mot mjölkprotein och laktosintolerans är två skilda saker. Vid mjölkproteinallergi tål man inte proteinerna i mjölken och måste utesluta all sorts mat med mjölk i. Vid laktosintolerans får man magbesvär av mjölksocker - laktos. Då gäller det att begränsa intaget av mjölkprodukter.

Mjölkproteinallergi

Allergin är vanlig hos små barn men växer ofta bort. Vid mjölkproteinallergi måste alla former av mjölk- och mjölkprodukter uteslutas helt ur kosten. Detta gäller komjölk liksom får- och getmjölk och produkter av dessa såsom margariner, smör, ost etc.

Laktosintolerans

Laktosintolerans är extremt ovanligt hos små barn. Hos personer med ärftlighet för laktosintolerans minskar produktionen av enzymet laktas oftast under skol- eller ungdomsåren. Därför serveras inte laktosfri kost utan läkarintyg till barn i förskoleåldern.

Laktasbrist kan uppträda tillfälligt i samband med en skada i tarmslemhinnan som vid obehandlad glutenintolerans, celiaki, eller vid tarminfektioner. Sådan laktosintolerans kallas för sekundär laktosintolerans och går i allmänhet över när den verkliga orsaken till besvären har behandlats. När skadan har läkt återkommer laktasenzymet. Misstänker du laktosintolerans, uppsök alltid läkare så att allvarigare tillstånd inte missas.

Laktosintolerans är mycket ovanligt bland barn under fem år. Om ett barn har problem med magen är det troligt att det beror på något annat. Om man misstänker att ett barn reagerar på mjölk är det viktigt att man söker vård för att få rätt diagnos och att man inte på egen hand börjar utesluta mjölk innan man är klar över orsaken till besvären. Det man tror är laktosintolerans kanske i stället är komjölksproteinallergi, men det kan också finnas andra orsaker. I laktosreducerad kost måste man begränsa användningen av mjölkprodukter. De flesta med laktosintolerans tål en viss mängd laktos. Hur mycket laktos man tål varierar, men de flesta kan dricka åtminstone en deciliter mjölk dagligen utan symtom (Källa: livsmedelsverket)

Se även: <http://www.1177.se/Fakta-och-rad/Sjukdomar/Laktosintolerans/>

Måltidsservice

Bilaga 3

Vegankost

Enligt från Kost och Närings nationella rekommendationer klassas vegankost som anpassad måltid, men bör i huvudregel erbjudas till alla individer som vill ha det. Det krävs ansökan från vårdnadshavare eller myndig elev.

Vårdnadshavaren eller den myndiga eleven ansvarar för att barnet/eleven kompletterar vegankosten med kosttillskott, då Måltidsservice ej kan garantera tillräckligt näringsinnehåll gällande B12, kalcium, jod och järn.

Rekommendationerna avråder till servering av vegankost för barn under 3 år, då godkända kosttillskott för barn i den åldern saknas. Måltidsservice har valt att erbjuda det till alla individer, inklusive barn under 3 år, men det är vårdnadshavarens ansvar att säkerhetsställa att barnet/eleven får tillräckligt näringsinnehåll.

Se även: <https://www.kostochnaring.se/vart-arbete/forskola-skola/specialkost-anp-maltider/>.